

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Historisk Børne-Lærdom Tidens Ström eller universal historisk Omrids

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Historisk Børne-Lærdom Tidens Ström eller universal historisk Omrids", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1829_480A-intro-shoot-idm360.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det øvrige skolevæsen

Brugen af Grundtvigs undervisningsmidler er hidtil kun undersøgt ved den private realskole, som Grundtvigs ven Carl Mariboe oprettede i 1833 (Bugge 1965, s. 292). En norsk lærer besøgte samme år skolen for at opleve dens undervisning, der efter engelsk princip var uden lektielæsning, men med daglig karaktergivning. Geografi blev undervist ud fra naturgeografien med brug af kort, hvilket fastholdt børnenes opmærksomhed. I historie anvendtes bl.a. "et Kaart, Grundtvig har udgivet, hvorpaa Tiden og de forskjellige Staters Historie er afmalet under Billedet af en Strøm, der deler sig [i] forskjellige Arme forskjelligt farvede. Til dette Kaart hører en lille Bog af samme Forfatter og skreven i hans curiøse Sprog; denne Bog gennemgaaes af Eleverne og læres derpaa udenad." (Knutzen 1893, s. 558). *Historisk Børne-Lærdom* var stadig i brug ni år senere i 1842. En tidligere elev huskede som godt 60-årig endnu sine første historietimer. Mange fyndige "Phraser staa endnu den Dag idag levende for min Hukommelse, men Grundtvigs geniale Blik paa Verdenshistorien havde jeg dengang naturligvis ikke den fjerneste Forestilling om." Den manglende helhedsforståelse skyldtes især, at børnene måtte "lære den udenad paa Ramse" (Abrahams 1895, s. 108). "Ligesaa genial denne lille Bog er [...] ligesaa uskikket er den vistnok til at lære sexaars Børn Historie efter", i det mindste efter denne skoles metode (s. 107). Erindringslitteraturen er relevant, for så vidt som Grundtvig mente, at "Børnene selv er de eneste Recensenter, jeg frygter, og for hvis Dom jeg ydmyg mig bøjer" (Grundtvig 1875, s. X).

En gennemgang af skolehistorier og arkiver kunne vise, om Grundtvigs grundbøger vandt indpas i hovedstadens mere traditionelle skoler, i købstæderne og måske endog nåede ud til landsbyskoler, som i Forballum og i Venslev, hvor "Historiens Strømkaart og Landkaartene" var tyndslidte (Sørensen 1836, sp. 59; Engberg 1986, s. 98). I landsbyskolerne var lærebøgernes pris en afgørende barriere (Larsen 1899, s. 150). En sammenligning af oplag på lignende lærebøger godtgør, at *Historisk Børne-Lærdom* i 1847 var en af de mest udbredte grundbøger i verdenshistorie. En oversigt fra dette år viser også, at *Tidens Ström* forhandlede sætvis: ved køb af 10 styk fik man 25 procent rabat (Rugaard 1847, s. 155: 64 skilling per tavle opklæbet på pap; 10 styk kostede 5 rigsdaler, dvs. 48 skilling stykket). *Tidens Ström* var på dette tidspunkt den førende tidstavle.